

Sebehodnocení s využitím grafického znázornění na 1. stupni ZŠ

Postup formativního hodnocení

I. Identifikační údaje:

Autor materiálu: Mgr. Iveta Tremlová

Název školy, na níž autor působí: ZŠ Chomutov, Školní 1480

II. Kontext:

Cílová skupina: 1. ročník – speciální třída logopedická

Předměty, v nichž byla technika realizována: český jazyk, matematika, člověk a svět, etická výchova, tělesná výchova, výtvarná výchova

Další relevantní informace: Techniku lze s mírnými obměnami používat po celou dobu výuky na 1. stupni.

III. Realizace a hodnocení postupu formativního hodnocení:

Popis využití vybraného postupu formativního hodnocení (jeho modifikace)

Vláček Šikuláček

Žáci dostanou nevybarvený Vláček Šikuláček (příloha č. 1). Jedná se o lokomotivu, která veze 6 vagonků. Do mráčku nad lokomotivou napíší žáci své jméno. Každý vagoněk symbolizuje jeden předmět.

1. Vagoněk s písmeny – český jazyk.

2. Vagonek s čísly – matematika.
3. Vagonek s kamarády – etická výchova.
4. Vagonek se slonem – člověk a svět.
5. Vagonek s paletou a štětcem – výtvarná výchova.
6. Vagonek s míčem – tělesná výchova.

Žáci se na konci vyučovací hodiny zhodnotí tak, že vybarví část vagonku nebo celý vagonek (příloha č. 2). Vše probíhá pod vedením učitele, který opakuje cíle (příloha č. 3). Tuto metodu hodnocení lze používat v jednotlivých vyučovacích hodinách při učebním plánu na celý týden, ale i při dlouhodobějším sledování.

Postup zavádění a realizace postupu formativního hodnocení

Třída 1. D je speciální třída logopedická. Vzdělává se v ní 10 žáků – 6 chlapců a 4 dívky s vadami řeči a poruchami pozornosti.

Děti v logopedické třídě mají velké problémy se slovní zásobou, vyjadřováním a v souvislosti s tím také se slovním posouzením vlastních prací. K sebehodnocení nejprve využíváme různé jednoduché grafické značky (smajlíky), zvedání palců nebo červené (moc se mi nedařilo) a zelené (práce se mi povedla) kartičky.

Při zavádění sebehodnocení je tedy dětem bližší jednoduchá forma. Z těchto důvodů jsem přistoupila k další velmi jednoduché formě sebehodnocení – „Vláčku Šikuláčku“. Jedná se o pomůcku, která je prostředkem pro jednoduché grafické vyjádření (vybarvení) žákova postoje ke své práci (splnění cíle). Zároveň dává žákům možnost zrakové opory pro následnou práci na jednoduchém slovním sebehodnocení. Volným „povídáním“ nad vybarvenými částmi vláčku a zároveň nabízením slov k sebehodnocení se žáci nápodobou učí, jak začít hodnotit dosažení svých školních cílů.

Postup:

Na začátku týdne při ranním kruhu rozdám žákům prázdnou šablonu – Vláček Šikuláček (příloha č. 1). Žáci si nechají vláček celý týden u sebe v lavici. Postupně si do něj zaznamenávají úspěchy z jednotlivých předmětů (dílní cíle).

V úvodu práce s Vláčkem Šikuláčkem se jedná o vybarvování celého nebo části vagonku – tedy sebehodnocení žákovy práce během jednoho předmětu. V tuto chvíli se jedná pouze o pocit žáka ze své vlastní práce při jednom konkrétním předmětu.

Postupem času se snažím používat vagoněk k sebehodnocení více cílů.

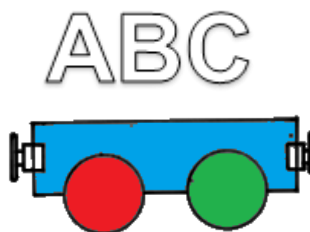
Učitel má také možnost sledovat u všech žáků, zda došlo ke splnění cílů hodiny. Má zpětnou vazbu k probranému učivu.

Příklad:

Žáci probrali v hodině českého jazyka rozdíl tvaru písmen **b** a **d** a čtení písmen **b** a **d**. Při zpětném hodnocení si vybarvovali vagoněk s písmenky.

Vláček Šikuláček – vagoněk s písmenky je rozdělen na 3 části:

- **1. část** – jedno kolečko vagonku
- **2. část** – druhé kolečko vagonku
- **3. část** – samotný vagoněk

Na videu (příloha č. 4) s Vláčkem Šikuláčkem pracuje Kačka.

Dokáže rozeznat tvary písmen **b** a **d** → vybarvila si tedy 1. část vagonku s písmenky (první kolečko).

Vyhledala je v textu a označila → vybarvila si tedy i 2. část vagonku s písmenky (druhé kolečko).

V poslední části hodiny jsme četli slabiky s hláskami **b** a **d**. Kačenka slabiky bez větších chyb přečetla → Kačenka si vybarvila i samotný vagoněk.

Kačenka bez větších potíží zvládla práci s písmenky **b** a **d**, a proto si na konci hodiny českého jazyka vybarvila všechny dílčí části vagonku s písmenky Vlášku Šikuláčku. Měla radost, že byla úspěšná (příloha č. 5).

Reflexe učitele

Vlášek Šikuláček jsem vytvořila jako jednoduchou formu hodnocení pro žáky 1. třídy speciální logopedické. Ve třídě jsou žáci s různými řečovými a psychickými poruchami. Je pro ně velice těžké se slovně vyjádřit a hodnotit.

Pro žáky je to zábavná forma hodnocení a motivace k dalším činnostem. Také je to prvotní forma sebehodnocení. Děti se nápodobou učitele učí zformulovat, jestli došlo k naplnění cílů. Uvědomuji si, že žákům k sebehodnocení nabízím svá slova. U žáků se často setkávám s pouhým opakováním svých slov, s jednoslovným hodnocením, popř. se souhlasem nebo nesouhlasem v reakci na nápovědu. Víím, že mě tato situace nesmí odradit. Žáci se často po čase rozpovídají, s postupující školní docházkou jim narůstá slovní zásoba a zlepšují se jejich vyjadřovací schopnosti. I sebehodnocení patří ke školním dovednostem, které by děti měly zvládnout. Je však potřeba počítat s tím, že ne všichni žáci budou schopni samostatného slovního vyjádření k průběhu/výsledku své práce.

Několik postřehů z vyučovacích hodin

I přesto, že jde o jednoduchou pomůcku, některým žákům práce s ní činí potíže a je nutná dopomoc pedagoga. Žákům, i po opakovaném používání této pomůcky, je potřeba znovu individuálně ukázat a vysvětlit, jak mají Vlášek Šikuláček používat.

Často se ptají:

„Co mám vybarvit? Jakou barvou? Já nevím, jestli jsem to uměl, jestli si to můžu vybarvit? ...“

Vláček Šikuláček používám ráda k formativnímu hodnocení. Mohu do něj zahrnout nejen hodnocení zvládnutého učiva, ale i vhodného chování, splněné povinnosti ve třídě, přípravy na vyučování atd. Tuto formu hodnocení používám u slabších žáků (ve třídě se vzdělávají 3 žáci s lehkým mentálním postižením, pro které je učivo velmi náročné).

Pomůcku Vláček Šikuláček, budu využívat i ve vyšších ročnících. Myslím si, že dlouhodobější práci s touto pomůckou a také s vyšším věkem dětí dojde u žáků k posunu při sebehodnocení.

Reflexe žáků

Děti tuto metodu hodnocení používají rády. Mají vizuální oporu pro hodnocení své práce. Vybarvený vláček jim pomáhá při vyjadřování a k dalšímu rozvoji slovní zásoby

Reakce dětí na práci s Vláčkem Šikuláčkem jsou převážně pozitivní. Mají radost, když se jim práce povede a jsou pochválené. Jsou spokojené, že si mohou po zvládnutí učiva jako svůj úspěch vybarvit část Vláčku Šikuláčku (příloha č. 6). Je to pro ně forma motivace do dalších hodin. Také to vede k rozvoji jejich slovní zásoby.

Ve třídě je chlapec, který velmi těžce přijímá neúspěch, byť ve formě malé chyby (pláče, nechce dál pracovat, vzdává to). Díky tomu, že si může vybarvit Vláček Šikuláček a vidí, že něco zvládl, má chuť do další práce.

Doporučení při využití v praxi

Sledovat, aby všichni žáci měli možnost pracovat s vláčkem. I když se jim v některých úkolech nedaří, tak by měli mít možnost si alespoň za snahu vybarvit část vagonku. Kontrolovat, aby se žáci neporovnávali mezi sebou. Úspěšnější žáci by se mohli těm méně úspěšným posmívat. Mohlo by to vést ke konfliktům mezi dětmi.

IV. Přílohy, které dokumentují daný postup formativního hodnocení

Příloha 1: Šablona Vláček Šikuláček

Příloha 2: Fotografie žáků vybarvujících Vláček Šikuláček

Příloha 3: Fotografie učitele při vysvětlování, jak pracovat s Vláčkem Šikuláčkem

Příloha 4: Práce s Vláčkem Šikuláčkem – Kačka (video)

Příloha 5: Vybarvený Vláček Šikuláček

Příloha 6: Reflexe žáků – Míša (video)

Příloha 7: Příprava vyučovací hodiny

Příloha 8: Hodnocení na konci vyučovací hodiny – Míša (video)

V celém materiálu (včetně příloh) jsou použity fotografie, pracovní listy, obrázky, grafy atd. autora (pokud není uvedeno jinak). Fotografie jsou zároveň v souladu s GDPR.

